46՝Դ ՏԱՐԻ ԹԻՒ 553 Վ. ՊՈԼԻՍ, 15/28 ՓԵՏՐ՝ 1903 ՇԱԲԱԹ 30 ԶԻԼԿԱՏԷ 15 ՇՈՒՊԱԹ 1318

JOURNAL ARMÉNIEN
MANZOUMÉI-EFKIAR
38, Grand' Rue de la S-Porte, 38
CONSTANTINOPLE

ՏԷՐ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆ
ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ Ֆ. ԴԱՅՄԷՐԵԱՆ
ՈՐՈՒ Կ'ՈՒՂՂՈՒԻ ԱՄԷՆ ՏԵՍԱԿ ԳՐՈՒԹԻՒՆ
ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
38, Գրան Ռիւ Մաասէոբ, 38
Խմբագրութեան ուղղուած գրութիւններ ետ չեն տրուիր։

Մանզումէի Էֆքիար

ՀԱՅԱԹԷՐԹ ԱՌԱՒՕՏԵԱՆ

ԱԶԳԱՅԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ, ԳՐԱԿԱՆ, ԳԻՏԱԿԱՆ ԵՒ ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ

منظومهٔ افكار
ارمنجه يومى وسياسى غزته‌در
صاحب امتيازى : اوهانس فريد
اداره‌خانه‌سى : باب عالى جاده‌سنده نومرو ۳۸

ԲԱԺԱՆՈՐԴՈՒԹԻՒՆՆԵՐ
Տարեկան Վեցամսեայ
Պոլսոյ համար 80 ղր. 30 ղ.
Գաւառներու համար 100 » 60 »
Դրսերու համար 25 Ֆր. 13 »
ՏԱՐԱՏԱՐՈՒԹԵԱՆ ԳԱՅՍԱՆԵՐ
Մէկ անգամի համար, տողը 5 ղրուշ։
Մէկ անգամէ աւելի ժամանակի համար մանաւոր պայմաններ։

10 ՓԱՐԱ — "ՄԱՆԶՈՒՄԷ" ԿԸ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԻ ԱՄԷՆ ՕՐ ԱՐՇԱԼՈՅՍԻՆ — 10 ՓԱՐԱ

ՎԱՅՐԵՆԻՆԵՐՈՒ ՆԱՀԱՊԵՏԸ

ԵՐԿՈՒՇԱԲԹԻ օրուան թիւով պիտի սկսինք հրատարակել մեր նոր թերթը,

ԱՐԿԱԾԱԽՆԴՐԱԿԱՆ ԵՒ ՈՒՂԵՒՈՐԱԿԱՆ ՎԷՊ

խիստ յուզիչ, հետաքրքրաւոր եւ բոլորովին նոր սեռ մը, միջնէ հիմա մեր մէջ հրատարակուած թերթոցներէն։

Կը յանձնարարենք ամէն անոնց որոնք կ'ախորժին նորութենէ ու բերանփոխէ, որովհետեւ բոլորովին ինքնատիպ ուղեւորութիւն մը եւ հրաւաւոր վէպ մըն է

ՎԱՅՐԵՆԻՆԵՐՈՒ ՆԱՀԱՊԵՏԸ

զոր պիտի հրատարակենք առաջիկայ Երկուշաբթի օրուընէ սկսեալ։

ԲՈՒՆ ԲԱՐԵԿԵՆԴԱՆ

ՓՐԻՍՏՈՆԷԻՆ ԱՂՕԹՔԸ

Աղօթքը անհրաժեշտ է մարդու համար. առանց աղօթքի մարդ չկրնար ապրիլ երկրի վրայ։ Ամէն մարդ իր մասնաւոր եղանակը ունի ապրելու, թէպէտ մի՛ւս կը փնտռուի է կ'ուզուի որ յատկապէս պատրաստած աղօթքները ընեն մարդիկ։ Բայց աղօթքը չէ՞ մի որ սրտէն կը բղխի, «սրտի խորերէն Աստուծոյ հետ խօսք» եղած չէ՞ մթէ Նարեկացին՝ քրիստոնէական աղօթքի այդ մարգարէական-ին հոգին։ Աղօթքը սրբացուցիչ է անձին, սրտին, հոգիին և բոլոր զգացումներուն։ Ո՛վ որ չաղօթէր՝ անիկա իր անձին տերը չէ, անիկա իր սրտին չկրնար տիրել, իր հոգիին պէտքերուն գոհացում չկրնար տալ և իր զգացումները չկրնար զբաղեցնել։ Եւ յայտնի է թէ մարդուն անձը կազմող և ամբողջացնող այդ բաներուն տէր չեղող մէջը մարդ կոչուելու արժանաւորութիւն չունի բնա՛ւ։ Տգէտ մարդը, իր սրտին, հոգիին և զգացումներուն գերի եղած, բոլորովին կը կորսնցնէ իր մէջը բարոյականը, և ո՛վ որ բարոյական չունի՝ անիկա իր մէջը չունի Աստուծոյ երկիւղը, բայց Աստուծոյ երկիւղը իմաստութեան սկիզբն է։ Մարդիկ իմաստուն ըլլալու համար պէ՛տք է որ ամէն առն իրենց սրտերուն խորը ունենան Աստուծոյ երկիւղը։ Սակայն այդ վեհաշուք երկիւղին արտայայտութիւնը աղօթքն է։ Զկայ մէկը որ չաղօթէ. մեր անհաւատ կարծած մարդը կ'աղօթէ իր տեսակէտէն և իր ընդունած զօրութեան մասնաւորապէս. պարզ մարդ մը կ'աղօթէ իր Աստուծոյն և ինքզինքը հպատակ ցոյց կուտայ անոր բոլոր օրէնքներուն և պատուէրներուն և մինչ ապրելու չէ՞ Աստուծոյ կողմէ տրուած պատուէրներուն և օրէնքներուն հակառակ ապրիլը։ այդ տեսակ կեանք մը ինքնին աղօթք մըն է, մի՛ւս Աստուծոյ նուիրուած։ Վասն զի աղօթքը միայն ա՛յն առեն Աստուծոյ ընդունելի է, երբ որ աղօթասացը իր անձին բոլորտուէր մասուցումովը կ'աղօթէ, կը վերանայ, կը բարձրանայ ու անձնանօթ, անհուն, անսահման զօրութեան հետ կը խօսակցի լուսի մէջէն։ Ո՛վ ունիս դուն, սիրելի ընթերցող, որուն բանալու յանդգնութիւնը ունենաս սիրտդ և անոր բոլոր գաղտնիքները, ա՜հ, չե՛ս ուզեր որ մէկը՝ նոյն իսկ քու ամէնէն մտերիմդ, սիրտդ բանալ ըլլայ այն՝ քու խորհուրդներուդ և գաղտնիքներուդ վերահասու ըլլայ։ Երբեմն անանցմով կը լեցուին սիրտդ ու հոգիդ և զգացումներդ, մէկը կը փնտռես անոր յայտնելու համար այն ամէնքը՝ պարպելու համար անոր առջեւ, և սրտիդ թրթռացումները կը գրդեն զքեզ որ քու տեսութեանդ և զգայարանքներուդ առակ չինկող զօրութեան մը յայտնես զանոնք, վասն զի գիտե՛ս թէ դուն հանգստացում մը, հանդարտում մը, անդորրութիւն մը, մխիթարութիւն մը, սփոփանք մը պիտի ունենաս աղօթքի միջոցաւ։ Եւ իրաւունք երբեք չես տեսած մայր մը որդեգրոյս, որ կուլայ, կ'ողբայ, կը հեծեծէ, արցունք կը թափէ. թո՛ղ մտենայ կրօնքի պաշտօնեան զանի մխիթարելու համար, ի՞նչ որ մարդ է ու ենթակայ է նոյն տեսակ դառն և կսկծագին ցաւերու և տրամութեան՝ ինչպէս կրնայ մխիթարել ցաւագին մը, գերմարդկային էակ մը պէտք է զանիկա մխիթարելու և սփոփելու համար։ Աստուծմէ աւելի ո՞վ կրնաս գտնել մխիթարիչ և Աստուծոյ Գիրքէն աւելի ո՞վ կրնայ սփոփանք տալ ցաւած սրտի մը։ Աստուծմէ աւելի սրտի վերքերուն ո՞վ կրնայ առողջացուցիչ սպեղանի և քսուլաման գործածել։ Աղօթքը կարեւոր է գործի սկսելու առեն և գործը դադրեցնելէ վերջ, ճամբորդութեան սկիզբը և հանգիստէ վերջ, աշխատութեան ձեռնարկած առեն, ուրախութեան առեն, տրամութեան առեն և ցնծութեան միջոցին։ Աղօթքը մարդուն այժ կուտայ, կը զօրացնէ զանիկա։ աղօթքը կը սփոփէ, կը մխիթարէ և մանաւանդ կ'ազնուացնէ սիրտը և հոգին։

Ո՛վ դու բարի քրիստոնեայ, դուն ամէնէն աւելի պէտք է աղօթես, վասն զի քու Տէրդ և Փրկիչդ քեզի աղօթել սորվեցուց, դուն աղօթէ իրեն քու մեղքերուդ համար, ո՛չ միայն պահոց օրեր, ո՛չ միայն սուգի և տրամութեան օրեր, ո՛չ միայն ապաշխարութեան օրեր, այլ քու ամբողջ կեանքդ տեւողութեան միջոցին։ քու կեանքդ թող աղօթք մը ըլլայ, մանկական թոթովումներ ունեցո՛ր և ծերունիի հեծեղլատանքներ։ Բանաստեղծը կ'ըսէ, մանկութիւնը երգել ըսել է, իսկ ծերութիւն՝ աղօթել։ Եւ կ'ըսեմ մարդուն ամբողջ կեանքը աղօթք, մի՛չ աղօթք մը պէտք է ըլլայ։ Աղօթքը ազնիւ սրտերու արտայայտութիւնն է, բարձրացումն է հոգիի, վերացում մը, ապնդացում մը մեր բոլոր զգացումներով և մեր ամբողջ էութեամբը։ Աղօթքը մոռացումն է ցաւերուն, տրամութեան, միջոց մըն է անիկա հոգւոյ փրկութեան, ազբիւր է բարոյական։ աղօթքը մարդս նկարագրի տէր կ'ընէ։ Սրտէդ բղխած աղօթքը՝ հոգ չէ. թէ անիկա խօսք մը ըլլայ՝ կրնայ փրկել, կրնայ մխիթարել, կրնայ զօրացնել, կրնայ երկինքի թագաւորութիւնը քեզի խոստանալ, կրնայ զքեզ սրբել, մաքրել, միայն թէ հաւատքով լեցուն ըլլայ այն։

Աղօթքը յաղողութեան պայմանն է. ո՛վ որ չաղօթեր անգործ կը մնայ, դատարկապորտ կը դառնայ, որովհետեւ աղօթողը մը միշտ Աստուծոյ հետ հաշտ ընթանալ կ'ուզէ, ու Աստուծոյ հետ հաշտուելու միակ միջոցն ալ բարի, աշխատութիւն, պարկեշտ և ուղղամիտ ըլլալն է և ո՛վ որ այս չորս առաքինութիւնները ունի՝ ապահովաբար անիկա անգործ չմնար։ Գործունէութեան աւիւնը աղօթքին մէջն է։ Աղօթքը մարդկութեան մէջ՝ ամէն բանի սկիզբն է և վերջականը, գիւտերու ծնունդ կուտայ անիկա, առանց անոր գիւտ չկրնար ըլլալ, առանց աղօթքի մտքի արտայայտութիւն, հոգիի զեղում չկայ, ամէնէն մեծ գիւտարարները, և ամէնէն մեծ մասնագիտները, ամէնէն մեծ հանճարները կ'աղօթեն մի՛ւս։ Անոր համար որ գիտակցաբար կատարուած աղօթքը մտքի արթնութիւն և վերալացում կը նշանակէ՝ ինչ որ հոգիին տեսութիւնները կը որ թէ՛ հոգւով և թէ՛ մտքով. վասն զի եթէ մէկը միայն հոգիով աղօթէ՝ մտքը անպտուղ կը մնայ (Բաղդ. Ա. Կորնթ. ԺԴ 14)։ Աղօթքը պէտք է ըլլէ քրիստոնեան ամէն առեն, ամէն ժամանակ «Աղօթից առէք կացէք» (Հռոմ. ԺԲ 12)։ Շարունակական այդ աղօթքը նեցուկ պիտի ըլլայ քեզի. դուն որ տկար արարած մը ես, օգնականի մը պէտք ունիս, աղօթքն աւելի ո՞վ կրնայ քեզի նեցուկ ըլլալ, պանապան ըլլալ, օգնական ըլլալ։ չէ՞ մի որ եկեղեցիին բոլոր ուրբերը վերանգներէ աղօթքով կ'աղաչին, և աղօթքը իրենց համբերութիւն կուտար, իրենց չարչարանքներուն և նեղութիւնց մէջ։

Աղօթքին մէջ չէ՞ սիթէ յոյսը. առանց յոյսի մարդը կրնա՞ ապրիլ. մարդոց մէջէն ո՞վ է որ առանց յոյսի օդ կը շնչէ ու քնութիւնը կը վայելէ, չէ՞ տեսած որ յուսահատութիւնը մարդս կը հեռացնէ մարդկային ընկերութենէն, մարդկութենէն, յուսահատ մարդը բոլոր մարդիկը իրեն թշնամի չէ՞ նկատեր, տեսած չէ՞ք դուք) ո՛վ մարդի՝ որ աղօթքին նշոյլին կարեւորութիւն ալ չէք տար, աղօթքը յոյսն է ու յոյսը աղօթքը. մէկը առանց միւսն ալ առանց կ'ըլլայ։ մէկը չունեցողը միւսն ալ չունենար. երկուքը մէկ մարդուն կեանքը՝ ո՞րքան ալ դառն ըլլայ՝ կ'անուշցնեն, կը քաղցրացնեն, չէ՞ք գիտեր որ ընտանիքի հայր մը յանուով միայն բոլոր զրկանքի կը տակայ, իր զաւակներուն բարեկեցութեան մէջ կը տեսնէ իր բոլոր աշխատութեանց մարմնացումը։

Քրիստոնեան աղօթելու եղանակը սորված է, իր Փրկիչը իրեն ամէնէն գեղեցիկ օրինակը տուած է։ Աղօթքը ինքնագովութեան մէջ չկայանար բաւ, փարիսեցիութեան՝ ինքնաբաւութեան և ո՛չ ալ ուրիշը դատապարտելուն մէջ, որովհետեւ Աստուած գիտէ, կը ճանչնայ ամէն մարդու սիրտը և հոգին և զգացումները։ Աստուած մեզի այնինչին կամ այնինչին համար բան մը չկարցուներ երբեք։ Մենք վնաս կրնար ուրիշը դատել, վասն զի մենք ալ դատապարտութեան ենթակայ ենք։ Մարդոց աղօթասէր պէտք չէ երեւալ վասն զի ծածուկ աղօթքը կը սիրէ Աստուած։ Աղօթքը չտատիսութեան մէջ չկայանար, մի՛ կարծէք թէ շատ աղօթք ընելով լսելի պիտի ըլլանք Աստուծմէ, եթէ մենք չաղօթենք հոգիով, և միաբով, չենք կրնար ընդունելի Անոր կողմէ որ Տէրն է սրտերուն։ Եւ մարդիկ կարօտ են ամէն բանի, Աստուծոյ բոլոր ողորմութեանց, բոլոր օգնութեանց. մարդիկ որ պանապանի կարօտ են և մխիթարութեան չարժեր որ այնպէս աղօթեն՝ ինչպէս որ սորվեցուց Յիսուս։ Վասն զի՝ ը քրիստոնեան որ Աստուծոյ բոլոր բարութիւնները կը վայելէ առատօրէն, որ ինքզինքը Անոր որդի կը նկատէ ու Անոր հովանիին տակ կ'ապրի, կը ճանչնայ Անոր մեծութիւնը և գերազանց սրբութիւնը ու չըսեր «Հայր մեր որ երկնքի մէջն ես՝ թող սուրբ ըլլայ քու անունդ»։ երբ կ'ըսէ՝ անիկա բոլոր սքանչելիքները ու ամէնը գտած է ինք երկրի բոլոր հարստութեանց, ճոխութեանց, բարութեանց ու սէրը կ'ելլայ՝ չպիտի ուզէ երկնքի կեանքին հայցելով «թող քու արքայութիւնդ գայ»։ Եւ երբ որ ինք հնազանդ մէկն է և կու Անոր բոլոր օրէնքներուն և կանոններուն և որուն կամքը իր վեհ առաջնորդն է, ու ինք Անոր ծառան. աւելի ևս կը հաստատէ իր հնազանդութիւնը և հպատակութիւնը ըսելով՝ «թող քու կամքդ ըլլայ երկրի վրայ և երկինքի մէջ»։ Ու երբ ինք՝ մարդը՝ կ'անօթեւնայ՝ կը ծարաւի, տնանկի պէտք կ'ունենայ, զգեստի կը կարօտի ու ընել չպիտի սազէ՝ մեր ամէն աւուր հացը այսօր ալ տուր»։ Ո՞ր մարդն է այն որ գիտէ թէ Աստուած աչքն է մեղաւորներուն և արդարներուն, թէ՝ զօրաւորներուն և թէ տկարներուն, թէ՝ հարուստներուն և թէ աղքատներուն, թէ անիկա միայն կը թողու մարդոց մեղքերը ու զանոնք կը սրբէ, կը մաքրէ և իր աղօթքի մրմունջները չպիտի բարձրացնէ՝ խնդրելով թէ «մեր պարտքերը մեզի ներէ, որպէս զի մենք ալ մեր պարտապաններուն ներենք»։ Եւ երբ որ կ'ապրի մարդը, կը վայելէ աբեւը, կը տեսնէ Աստուծոյ գործերը իրենց սքանչելութիւնքը մէջ, և ինք որ այս փչալից աշխարհին մէջ, խոչընդոտներու, ցաւերու և փորձութեանց, տառապանքներու և նեղութեանց այս ընդարձակ հովիտին մէջ՝ ապաւէնի մը, օգնականի մը, պանապանի մը պէտք չպիտի ունենայ ու չպիտի ըսէ «մեզի փորձութեանց մէջ մի՛ տաներ, այլ չարէն փրկէ՝, վասն զի թագն է արքայութիւնը, զօրութիւնը և փառքը»։ Յիսուսի սորվեցուցած այս աղօթքը՝ իր համառօտութեանը մէջ՝ խտաւոր լոյս, մտածումներով բարձր, խորհրդով անսահման ու վերացուցիչ, չէ՞ որ տեր որ ամէն առեն՝ ցորչափ ապրինք՝ ըսենք չարունակ՝ արքայութեան, զօրութեան և փառքի տիրոջ՝ Աստուծոյ։

ԵՊԻՍԿՈՊՈՍԵՌՈՒ

ՃԱՆՉԻՈՐ ԴԷՄՔԵՐ

ԳՐԻԶԱՆԹԷՄ

[ԶՈՐՐՈՐԴ ԵՐԿՎԵՑԵԱԿԻՑ ԼՈՒՍԱՆԿԱՐ Է.Ը]

Երբ ասկէ քանի մը ամիս առաջ Զոլոտի վրայ կարծիքներ կը ժողվէի(?) հայ գրողներէ, միաբերի՛ դ է, Զոլոտ Եռ վերնագիրով մասը անտարաքիր թողուցած էի։ Վասն զի Գրիզանդէմ մեր ա՛յն գրողներէն է որոնց անունին

(Շարունակութիւնը կ'տրուի Դ. էջեաը)

«ՄԱՆԶՈՒՄԷ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ 68

ՔԱՍԻՄ

ԿՆԱՌՈՏ ՀԱՆԳՈՅՑ ՄԸ

ԶԼԷՊ

Տեղական-ընտանեկան կեանքէ

ԱՌԱՋԻՆ ՄԱՍ

Ե.

Խորամանկ տարփուհին հարիւր տեսակ փորձերու կը ձեռնարկէր, անոնց մէ մէկով յաղթել կարողանալու համար Շարամովի, որուն հետ պատուելէ ու լուծը անոր վիզը անցնելէ ետք, պիտի լուծէր անչուշտ այս ուռնացումներուն վրէժը։ Հանքատէրին ըզգացումները ծանօթ էին իրեն, գիտէր որ կրնքի երկիւղը մեծ ազդեցութիւն ունէր անոր վրայ որ հակառակ անքարոյ ցոփութեանը, Աստուածավախ մ'էր դեռ ու կը փափաքէր որ ամէն մարդ ալ այնպէս ըլլար ինչ որ տարաքին երեւոյթով։

—Հիմա մանաւանդ, յարեց պէրուհին, երբ առանց անմեղ գառնուկ մը ունիմ գիրկս, երբ հոգւով մարմնով նուիրուած եմ ալեկիդ, երբ այլարհի ամէնէն երջանիկ կինը կը նկատեմ զիս քու հովանիդ տակ, չեմ կրնար մուր քսել ճակատս, չեմ կրնար արգիլուած կեանք մը վարել, չեմ կրնար եկեղեցիին կանոններուն հակառակ շարժիլ։ Սուրբ պատկին ներքեւ կ'ուզեմ, որպէս զի ընտանեկան սուրբ ու մաքուր մթնոլորտի մը մէջ մեծցնեմ այս հրեշտակը որ բնաւ պատճառ չունի մեր մեղքը քաւելու, մեր անբարոյութեան համար տանջանաց ենթարկելու։

Շարամով կը վճռեմնար, կը վերանար տարփուհիին այս գրաւիչ խոսքերուն։ Բոլորովին փոխուած, ազնուացած կը տեսնէր կինը, որուն շրթունքներէն եղ ու մեղր կը կաթէին և այս բարեփոխումը կը վերագրէր անոր մայր ըլլալու բարձրութեանը։ Իրեն փնտռած տիպար կինն էր Վրացուհին, որ ամէն տաւելութիւն կը մարմնացնէր իր վրայ։ Թէ՛ գեղեցիկ էր ալեարիկ ու ընկերական և թէ միւնոյն ժամանակ առաքինի, կրօնասէր ու ասատուածավախ։ Երկու առաւելութիւններ՝ որոնց ամէնէն աւելի կը ցանկար հանքատէրը, սակայն չէր կրնար վայրկենաբար պակուելու որոշումը տալ։

Գլուխին ալ չծանրացաւ պակի խնդիրին վրայ, նկատելով որ ծայրայեղութիւն պիտի ըլլար առաջին օրէն իսկ այս ասոիճան վրայ իյնալը, երբ արդէն բաւական գրաւած էր Շարամովի սիրտը։ Իրեն համար մէկ քանի օր առաջ կամ ետքը, խնդիր չէր՝ եթէ վասն ըլլար որ հանքատէրը քաջութիւնը պիտի ունենայ խօսքը յարգելու. սակայն գիտեր անոր յեղյեղուկ բնաւորութիւնը ու կը վախնար որ ուրիշը իրմէ հարպիկ կը բրթէ և աւելի խորամանկ դարձուածքով կը յափշտակէր ձեռքէն, այնպէս զոնոզութիւնով հետապնդած հարստութիւնը։ Իրաւ է որ յուսահատելու պատճառ չունէր, քանի որ եղբօրը դաշոյնը պատրաստ էր որմէ ծայր ստանալու կը դողար Շարամով, բայց քանի որ անուշութիւնով գործը կարգադրելու հնարաւորութիւնը կար, ինչո՞ւ ծայրայեղութիւններու դիմէր ուսարդուն ալ։

Վրացուհին ասանց ամբողջին վրայ խորհելէ ետք, վայրկեանի մը համար առանձին ձգեց Շարամովը պէպէքին հետ ու ինք վար իջնելով, հրաման տուաւ որ կանուխէն պատրաստել տուած աղանդերներն ու ըմպելիները՝ վերը իրենց սենեակը բերեն։

Տան ծառայողները, արդէն երկու ժամէ ի վեր հետաքրքրութենէ կը տանջուէին այս խորհրդակցութիւններուն արդիւնքը հասկնալու համար։ Գէպէքին վեր երթալն ու լսելի մնալիկ տեսակցութիւնները յուսահատական երեւոյթ չունէին, երբ ըմպելին ուղուեցաւ, այն առեն համոզուեցան որ հաշտութիւնը կնքուած էր ու սկսան իրար իրենց տիրուհին նկատել Վրացի կինը, որուն հաճելի երեւնալու փութկոտութեամբ, ա՛ս ու ա՛ն դղմէն վազեցին ու ապպրուածները ներս տանելով, կրկին առանձին ձգեցին երկու խոսակիցները։

Շարամով որ կերուխումէն չառ կ'խորժէր, խիստ գոհ մնաց աղանդերներու պէսպիսութենէն, ըմպելիներու չրքեն և անոնց ճաշակաւոր մատուցումէն ու այս հաճելի անակնկալին առջեւ չկրնալով անարքեր մնալ։

—Իրաւ որ մինչեւ եղուզիդ ծայրը կին ես Սօֆի քսաւ Վրացուհիին, չէ թէ իմ, այլ աւելի արժանաւորներու ալ ամուսինը ըլլալու արժանի ես։

—Շնորհակալ եմ ձեր այդ գովեստներէն, պատասխանեց տարփուհին, և երկու գաւաթ լեցնելով մէկը հանքատէրին ներկայեց ու միւսն ալ ինք ձեռքը բռնած,

—Ամբողջ կեանքս քեզի կը պարտիմ, բաւ, եթէ քուն ձեռք չտայիր ինձ, կարելի է հիմա աշխարհի ամէնէն թշուառ կինը պիտի ըլլայի, մանաւանդ որ եթէ չոժանիր զիս այս անմեղ հրեշտակով, պիտի չգիտնայի կեանքին արժէքը. այս ամէնուն համար երախտապարտ եմ քեզ և ի նշան երախտագիտութեան այս գաւաթը կը խմեմ ձեր կենաց։

Շարամով այս ցոյցերէն հեռագնեալ գրաւուելով, ինք ալ զանոնք փոխարինելու համար աչքի ելաւ ու սկսաւ գովեստներ ուղղել խոսակցուհիին հաճոյքին։

Ալ հիմա կատարելապէս Սարդանարաղեան սեղանի մը երեւոյթը առած էր սենեակը. տարփուհին ամէն կարելի եղած ծիծաղները կը գործածէր գինովցնելու համար Շարամովը, որ քանի՛ խմէր այնչափ կը զուարթանար ու անձնատուր ըլլալու երեւոյթը կ'առնէր։ Խորամանկ կինը իր ամբողջ հրապոյրներն ու պչրանքները կը լռայլէր հանքատէրին, շարունակ գգուելով անոր արժանապատուութիւնը ու անոր ըմպելի մատուցելով։

Երկու ժամէ աւելի տեւեց այս գինարբուքը և Շարամով քիթը չտեսնալու սասիման գինովցաւ։ Վրացուհին յարձակումի ժամը հասած սեպելով, կրկին վերսկսաւ իրենց պակուելու խնդրոյն և սկսաւ մերթ քծնելով, մերթ լալով, մերթ ալ պչրելով թախանձել որ այս բարեդէպ մասուն կատարուի իրենց պակը ու երջանկութիւնը իրականանայ երկուքին ալ։

Կամքին տէրը չէր տրեւս Մելիքէի հայրը, արդէն բնութեամբ թոյլ, հիմա գինիին ազդեցութեանը ու կնոջ հմայքին տակ բոլորովին մեղկացած,

—Ինչ է ուզածդ, Սօֆի, հարցուց։

—Իմ, քու և զաւկիս երջանկութիւնը, պատասխանեց կինը, այս սուրբ ժամուն մէջ՝ ուր երկուքս ալ կատարեալ անկեղծութեամբ պարուրուած ենք, քանանչ մը կանչել տանք, թող օրհնէ մեր պակը, լմնայ երթայ։

Շարամով ինքնիրմէ ելած,

—Ուզածդ թող ըլլայ, բաւ գինովի վեհանձնութեամբ, կանչել տուր քահանան պակուինք լմնայ։

Վրացուհին այս անակնկալ յաղթանակէն չլմորած՝ անմիջապէս գի՛րկը նետուեցաւ Շարամովի ու ջերմ համբոյրներով ողողելով անոր խոշոր գէմքը։

—Ա՜խ Յովսեփիկս, բաւ, կեանքս մինչեւ վերջը երախտապարտ եմ քեզ։

(Շարունակելի)

ԺԱՄԱՆԱԿԻ ԲԱՆԱԳԻՐ

ԴԻՄԱԿԱԶՈՒՍԱՐՈՒԹԻՒՆ

Նորագիրս որ կարդալու ըլլայ զուարթամիտ ընթերցողը, թերեւս խընդալէն լեզուին ծայրը խածնէ. բայց կ'աղաչեմ, իր գոհար բերանին այդ թանկագին հատորը՝ Թող չվիրաւորէ այս հանճարեղ գիւտիս համար. չարժէր՝ խրյանէթ. Հայերէնը՝ բարդ լեզու մը ըլլալով, «տաղանգաւոր գրագէտներ»ու տուած օրինակէն, քաջալերեալ, այս անգամ Բարեկենդանի առթիւ՝ իմ ալ ախորժակս եկաւ նոր-թակերտ բառ մը հրապարակ հանելու։ Զէք գիտեր թէ այս մասին ո՞րչափ ուղղագրչութիւն երբէք չեմ ապասեր որ, իբր վարձատրութիւն, զիս կամաւոր մը անդամ կոչեն, — ակադեմական մը—և ոչ ալ... պարզապէս արձանս կանգնեն... (չոբոլութէ)։ Ոչ, չեմ ընդունիր այս ամէնքը որովհետեւ՝ համեստութիւնս վիրաւորած կ'ըլլայ։ Ան առաւելն Թոլստուութիւն կ'ընեմ որ, ապագայ Վենեթիկեան և Վիէննական Մխիթարեանց բառարաններուն մէջ երբ արձանագրեն իմ նորակերտ բառս, անոր քով անունս ալ փակագծի մէջ դնելու բարեհաճութիւնը ունենան և զը բառականամ, այս կերպով միայն, անմահութեան գոլորշիին մէջ թռչտելու։ Ահա այս է իմ գրական կապս ներկայ Բարեկենդա՛նին առթիւ և որու գործադրութիւնը կը յանձնեմ զուարթամիտ ընթերցողներուս։

Գէք է որ այժմ խորագրիս նշանակութիւնը պարզեմ տիրելի ընթերցողին՝ որպէս զի գլուխը չի յոգնցնէ պարապ տեղը, (մեղք է)։ կը փութամ ուրեմն իրեն ըսել որ, «Դիմակազուարճութիւն» պարզապէս կը նշանակէ... «մասխարայութիւն». (ո՞րու մաքէն գնացիր ասիկա՝ հէ՞)։ Ո՛վ, իր կեանքին մէջ, ըրած չէ տակիկ գնէ անգամ մը։ Իմ մասիս՝ ես,—թերթերու մէջ գրող մը—, երբեմն դիմակ անցուցած եմ երեսս՝ բայց... Բարեկենդանի առթիւ միայն։ Թէեւ գրագէտներու «առոյնակարգ» դասէն չեմ, բայց և այսուհանդերձ՝ ես ալ իմ մասիս կեանքս հատորէն աղնիւ էջ մը փրցնելով՝ դայն համեստութեամբ կը ներկայացնեմ զուարճաբեր ընթերցողին։

Ըսածս բաւական տարուան խօսք է։ Երբ տակաւին «խելացութեան» նմանք չկար, ինծի պէս լուրջ ընկեր մընալ ունէի որ՝... մեր բնակած Թաղին ղոլանձի մը ազչկանը հետ սիրահարած էր, (անուշդրութեամբ)։ Այս հոգեկան ապաշնալեց վիճակին մէջ, հազար ութը հարիւր չգիտեմ քանի տարուան Բարեկենդանը վրայ հասաւ։ Ընկերս ուզեց սոյն առթիւն օգուտ գտնել՝ իր սիրուհին այցելութիւն մը տալով, հետը փոքր ինչ տեսակցելու համար։ Պէտք է ըսել որ իր նպատակը բարի էր որովհետեւ՝ ամուսնութեան վրայ կը կայանար։ Սակայն, ազչկան հորը կողմանէ՝ չքեղ կերպով մերժուելու կարեւոր պատճառ մը կար մէջ տեղ. այն էր թէ, «գոգոլութեան» շատուածը՝ իր խբեցած մազերէն թել մը մը ալ ազնիւ ընկերոջս «Թիւծիւ» տուած էր։ (քմահաճ անգութը)։ Ալ երեւակայեցէք թէ, ինձ նման խելօքիկ ազայ մը համոզելու համար ինչ զանքեր ըրած ըլլալու էր հանճարեղ ընկերս՝ որ ես ալ իր նման «մասխարա» ըլլալով,— բայց կաղչեմ հաւատացէք թէ չնորքով «մասխարա» մը եղած է—, որոշեալ Բարեկենդանին գիշերը դուրս ելանք միասին։

Այդ օրը երեքշաբթի էր. չարագուշակ «երեքշաբթի» օր մը որու յաղող ըլլալն հազուագիւտ է. ինչ որ է։ Պարա՛մ արդեօք նկարագրել ընկերոջս տանջութամայ եւանդը որով իր հուկիճառի զգեստներուն մէջ պըլչուած փաղոցը ինձ կը հեռեւէր՝ լապտեր ի ձեռին։ Օհ, իմ զգեստս իրմէ աւելի շքեղ էր։ Բեռնակիր եղած էի— բայց խնդրեմ, «պանքայի համալ» մը— ու ձեռքս տոպրակ մը կար, իբր թէ ոսկիներով լեցուն՝ և որու մէջ սոխի կուտ կը գտնուէր միայն, (եթէ չեմ սխալիր)։ Փողոցին մէջ գնացքներս համեմատաբար վայելուչ էր թէեւ, բայց երբեմն՝ մեր նրբաճաշակ ականջները կը պատռէին անցորդներուն ոտանց տատասկներէն։ «Հի, հի, հի, հօ, հօ, հօ, տեսէք սա անճառնի դիմակները», կը գոչէին մեր երեսն ի վեր... ամենայն քաղաքավարութեամբ։ Այս պատուական ածականին հետ՝ մեր գոյական արժանապատուութիւնը չի համաձայնելու պատճառ մը չունէր ոտկայ։ (սակայն թերթերու մէջ գրող մը չէի)։ Վերջապէս չերկնցնեմ— (բայց այս տեսակ պատմութիւնները որչափ երկարին այնչափ հոգով կ'ըլլան)— հասանք ընկերոջս սիրուհիին տունը, ուր աւելին կոթողը մեծարուելու պարագայ մը չէինք տեսներ։ Մտան, Մարտիրոս տխրաբար, դուռը բանալով մեզ ըսաւ։

—Վայ ընթի «մասխարա»ներ։ Աղէկ ամա, մեր էֆէնտին և ոչ մէկը կ'ընդունի կոր. ձեզմէ առաջ ուրիշ «մասքէ»ներ ալ եկան, բայց մերժեց։

Այն տեսն «դիմակնիս վար առնելով» ընկերս սպէս զրուցեց.

—Մենք ենք Մարտիրոս տխրաբ։ «Բուղում՝» ինչ ըրէ չըրէ մեզի ներս առ....

—Վա՛յ նզովից արմատներ, դո՞ւք էք եղեր։ Զըլլար տղայ, էֆէնտին կը բարկանայ, եռքը ձեռքէն ի՞նչպէս ազատելու է։

—Անանկ էնէ, դուն դնա պարտէզին դուռը բաց ձգէ, իբր թէ գոգուելու մոռցուած ըլլայ, ու մենք անկէ ներս կը մտնենք։ Սիրանուշին ալ իմաց տուր ներկայութիւնս։

Ասուած առատպէս ողորմի հոգուն, Մարտիրոս աղքատ չատ աղէկ մարդ մ'էր։ Մեր ըսածին պէս ըրաւ և լապտերնիս մարելով՝ կամացուկ մը պարտէզ մտանք։ Սիրանոյշ՝ անխոհեմութեամբ ծայր ասպեան փութկոտութիւն ցոյց տուաւ պատուհանէն քնկերս տեսնելու համար ըրած զանքերուն մէջ։ Ազչկան խժռատպէմ հայրը ասկա՝ նշմարելով, ինք ևս հեռաքրքրուեցաւ ու պատուհանին մօտենալով—«Պարիկ չչուկ մը կը լսեմ. կարծեմ թէ մարդ կայ պարէզը»։ գոչեց օրանեղութեան նախագահն և միւսն ալ չանգրգռուած պեռութեան վեհապետին կողմէ։ Հօլանտայի թագուհին երրորդական իրաւարար մը պիտի անուանէ քննիչներուն միջեւ կարծիքներու անհամաձայնութեան մը պատահականութիւնը արգիլելու համար։

Իրաւարարը եւ քննիչները Ցունիս մէկին պիտի գումարուին Հարաքսիի մէջ։ Ցանձնաժողովին առնելիք որոշումը առանց կոչի պիտի ըլլայ։ Ամէն ուղանք հաւատար արժէքով մը պիտի վճարուի ոսկիով կամ արծաթով։

«Ցանձնաժողովը իւրաքանչիւր պահանջումի վրայ իր որոշումը պիտի յայտնէ իր պաշտօնական գործի սկսելէն մինչեւ վեց ամիս պայմանաժամ մը մէջ։ Այն պարագային երբ փաստերու անհամաձայնութիւն մը առաջ գայ, իրաւարարը իր որոշումը պիտի տայ այս անհամաձայնութիւնը երեւան եկած թուականէն մինչեւ վեց ամսուան մէջ։

«Ընդունուած օտար պահանջումներուն գոհացում տալու համար, Վենեցուէլա բացարձակապէս պիտի յայտնէ այս առթիւ հարիւրին երեսուն Լա Կուայրայի և Բուէրթօ Բապէլլոյի մաքսային հասոյթներուն վրայ։ Շնորհուած գումարները պիտի բաժնուին Լա Հէյի իրաւարար ատեանին կողմէ։

«Այն պարագային որ Վենեցուէլա այս պարտքերը չի վճարէ, Պելճիական պաշտօնատարներ պիտի անուանուին, մաքսերուն վարչութիւնը վարելու համար, մինչեւ պահանջումներուն վերջանալը։ Լա Հէյի իրաւարար ատեանին առջեւ այս խնդիրներուն առաջերուստին համար մասնաւոր Բոթօքոլ մը պիտի չինուի»

ԳԵՐՄԱՆԻԱ ԵՒ ՀԱՐԱՒԱՑԻՆ ԱՄԵՐԻԿԱ

Ռիօտրը-Ժանէյրօէն փետրուար 23 թիւով կը գրեն։

«Պրազիլիական լրագիրները Գերմանիոյ և Հարաւ. Ամերիկայի միջեւ եղած յարաբերութիւններով զբաղելով, կ'ըսեն թէ Պրազիլիան ոչ մէկ պատճառ ունի օրմտելու որ Գերմանները, Հանրապետութեան մէջ, ամէնէն աւելի յաջող օտար գաղթականութիւնը կը կազմեն, և ներկայ կացութենէն գանգատելիք բան մը չունին։

Արտաքին գործոց նախարարը, Պարոն տը Ռիո Պրանքօ, ըսած է «Ես գտնուեցայ Պելգիոնի մէջ և կրնամ ապահովցնել որ կայսրը և իր կառավարութիւնը ազէկ յարաբերութիւններ ունին մեր հանրապետութեան հետ և կ'ըղձան զանոնք պահելու։»

Պուէնոս-Այրէսէն ալ կը գրեն։

«Բուէնոս» լրագիրը Հարաւ. Ամերիկայի դէմ Գերմանիոյ իբրեւ թէ թշնամական ծրագիրներովը զբաղող երկու գերման թերթերուն, «Տէօյչէ Լա Բլաթա Զայթունկ»ի և «Լոժան-Թիխ Թակէպլաթ»ի յօդուածները կը պարզաբանէ։

Այս երկու թերթերը կ'ըսեն թէ «Հէռալա» լրագրին մէջ այս մասին հրատարակուած հեռագիրը յառաջ եկած է Գերմանիոյ դէմ Հարաւ-Ամերիկացիներուն կասկածները հեռացնելու և Ամերիկացիներուն ի նպաստ գերման վաճառականութեան վնասելու փափաքէն։

«Բուէնոս» կը կարծէ թէ այս զրոյցը այնքան անհաւանալն չէ և կաւելցնէ որ Գերմանիա յաջողութիւններ ունեցած է աշխարհիս հրապարակներուն վրայ խաղաղական միջոցներով, և թէ ոչ մէկ պատճառ կայ ներկայ դրութիւնը բարեփոխելու։

Այդ լրագիրը կը յարէ։

«Ամերիկան օգուտ կրնայ քաղել միայն ճարտարարուեստական ազգերու կիլիւ եղած մրցակցութենէն, այլ ամէն պարագայի մէջ պէտք է որ պատրաստ գտնուի ամէն պատահականութեան։

ՖՐԱՆՍԱ ԵՒ ՍԻԱՄ

Սիամցի դիւանագէտ, Ֆի Սրի Ահատա, որ Ֆրանսա եկած էր բանակցելու համար Ֆրանքէսիամական դաշնագիրին մասին և հոն 175000 ֆրանք ծախսած էր, դիւանագիտական գործակցութիւններ գտնելով կամ թերթերու մէջ «հրատարակութիւն ընելով» հեռդհետ ազմուկ կը յարուցանէ իր շուրջ։

Նպատակը սա է թէ «Բառիւնուվէլ» անուն գործակցութիւն մը ուրբաթ օր հեռագիր մը հրատարակած էր. յայտնող թէ. Ֆի Սրի Ահատա, Սիամցի դիւանագէտ մը, որ Ֆրանսայի հետ գոյացած դաշնագիրը ստորագրելու պաշտօն ունէր, իր նախարարներուն՝ օր 125 ֆրանքի գումար մը կը ցուցուցէր իբրեւ ծախք, 125000 ֆրանք իր դիւանագիտական պաշտօնին համար պէտք եղած տարեր գործակցութիւններու համար, և 50000 ֆրանք ալ հրատարակութեան ծախք։

«Բառիւնուվէլ» գործակցութիւնը կը հաստատէ իր ընդունած հեռագրին գոյութիւնը բացարձակ կերպով։

Այս պայմաններուն մէջ երկու պարագաներէն մէկը անպատճառ գոյութիւն ունի։ Կամ Ֆի Սրի Ահատա խարդախ խաբեայ մըն է և պէտք է զայն ամօթով հանել, և կամ անոր ըսածը ճշմարիտ է, և այն ատեն, արտաքին գործոց նախարարութիւնը ունի պարզապէս հարատեւարիչ եղող ֆրանսական չեռուն մասին բանակցող պաշտօնատարներ, ինչպէս նաեւ գոյութիւն ունին անանկ թերթեր որոնք չի պիտի վարանին օտար դրամի ձեռք դպցնելէ, ֆրանսական հանկայ պեռութեան համար կենսական խնդրոյ մը մէջ։

Մէկ կամ միւս պարագային մէջ, նմանօրինակ գործի պատճառաւ յանցաւոր պաշտօնատարները պէտք է որ հալածուին և նմանօրինակ գումարատցող թերթերն ալ ճանչցուին իբրեւ նուազ խղճամիտ։

ԷՄԻԼ ԶՕԼԱՅԻ ՄԱՀԱՐԶԱՆԸ

Պրիւքսէլէն կը գրեն թէ Էմիլ Զոլային մահարձանը կանգնելու համար կազմուած յանձնաժողովը, փափաք յայտնած ըլլալով որ անոր կազապարը Մ. Քոնսթանթէն Մէօնիէն պատրաստէ. Զոլային որդի Տիկինը, յուզիչ նամակով խնդրած է Պելճիգացի նշանաւոր արուեստագէտին աշակցութիւնը։

Մ. Մէօնիէ պատասխանած է թէ սկզբունքով կ'ընդունի այս առաջարկը, բայց իր վերջնական հաւանութիւնը կը պահէ մինչեւ որ Ֆրանսացի քանդակագործի մը աշակցութիւնը չնորհուի իրեն։

ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ԱԹԷՆՔ, 26 Փետր.—Երեսփ. Ժողովին մէջ պատերազմական նախարարը զանազան օրինագիծեր ներկայացուց, բանակին վերակազմութեան և զինուորական ծառայութեան տեւողութեան վրայ, որ 16 ամսուան վերածուած է, նոր առնուելիք զինուորներու թիւին վրայ, որ տարեկան 36,000 ուրոշուած է, ինչպէս նաեւ բանակին վերին հրամանատարի պաշտօնին ջնջման վրայ, որ 1900 Մարտ 30/Ապրիլ 12ի օրէնքին զօրութեամբ հաստատուած և գահաժառանգ իշխանին յանձնուած էր։

Բեռլին, 26 Փետր.—Երեսփ. Ժողովին մէջ պատերազմական նախարարը զանազան օրինագիծեր ներկայացուց, բանակին վերակազմութեան և զինուորական ծառայութեան տեւողութեան վրայ, որ 16 ամսուան վերածուած է, նոր առնուելիք զինուորներու թիւին վրայ, որ տարեկան 36,000 ուրոշուած է, ինչպէս նաեւ բանակին վերին հրամանատարի պաշտօնին ջնջման վրայ, որ 1900 Մարտ 30/Ապրիլ 12ի օրէնքին զօրութեամբ հաստատուած և գահաժառանգ իշխանին յանձնուած էր։

Բարիզ.—Երեսփ. Ժողովը ընդունեց մէկ ամսուան առժամեայ ելմտացոյց մը։ Ելմտական օրինագիծ մը կ'արտօնէ ելմտական նախարարը 1903ին հրապարակ հանել 250 ֆրանքի պարտատոմսեր կարճ պայմանաժամերով, 1901 և 1902ի տարեշրջաններուն հասոյթի անբաւականութեան դէմ դնելու համար։

— Մերկոյտը ընդունեց զինուորական երկաթեայ ծառայութեան օրինագծին վերջին յօդուածները։ Մրագրին ամրողջ քուէարկութիւնը վաղը տեղի պիտի ունենայ։

Լոնտոն. — Երեսփ. Ժողովն այսօր ընդունեց Գանտարին պառասխանող ուղերձը։

Պոն.—Այսօր տեղի ունեցաւ Գերման գահաժառանգ իշխանին Պոնի համալսարանէն շրջանաւարտ ելնող ուսանողներուն արարողութիւնը։ Իշխանը ճառ մը արտասանեց չնորհակալութիւն յայտնելով իր ուսուցչապետներուն և ընկեր-սիրցներուն։ Տեսարանը կեցցէ գոչեց ի պատիւ անոր։

Գահիրէ.— Պեռական Սնուցիկը 1902 տարեշրջանին մէջ 2 միլիոն ըստերլինի հասոյթի առաւելութիւն մը ունեցաւ։

Բարիզ.— Մ. Ժուլէս ալթոլի մեծնաճառին նկատմամբ յայտարարեց թէ ինք կուսակից է ոչ միայն ալթոլի պեռական ժնեւաճառին, այլ և առհասարակ բոլոր մեծ ճարտարարուեստներու մեծնաճառին։

—Թնդուռա նասրեդին տ'էքմնդ Պանքան նորվեկիոյ 12 միլիոն քուրոն Ռանդին փոխառնելու կը պատրաստէ։

Հռոմ.— Իտալիոյ կառավարութիւնը որոշեց նաւաբաժին մը ղրկել Թունուզ, Լուպէ նախագահը ողջունելու համար, յառաջիկայ ուղեւորութեանը առթիւ։

Գերլին.— Վիլհելմ կայսր կարեւոր պաշտօնաթուղթ մը կորնցուց։ Մինչեւ հիմա եղած փնտռտուքներն անօգուտ եղան։

Բեռերսպորուրկ.— Ռուս կառավարութիւնը պիտի օգնէ Զինաստանի փոխառութիւն մը ձեռք բերելու, զոր պիտի յատկացնէ 'օտար տերութեանց վճարելիք տուգանքը կարգադրելու համար։

Բարիզ.— Բիօ-եանէյրոյէն կը հեռագրուի թէ խաչուէր Դրրեզ մը կազմուեր է Պրազիլիոյ մէջ։

ՍԷԼԱՄԼԸԳ ՐԷՍՄԸ ԱԼԻՍԻ

Տիւնքի ճիւմա կիւնիւ. Սէլամլըգ ըէսմը ալիսի Համիտիյէ ճամիի չէրիֆինտէ իբրա պուլրլամուշ տրը։

ԹԷՊԼԻՂԱԹԸ ՐԷՍՄԻՑԵ

Տիւնքի ճիւմա կիւնիւ. Սէլամլըգ ըէսմը ալիսինտէ օսնրա չայան պուլրուլան միւսատէի Սէնիյէի ճէնապը Բատիշահի իւզէրինէ, Աւաթրիա վէ Մանարիսթան սէֆիրը քէպիրի էսալէթլու Պարոն տիւ Գալիչէ վէ Ռուսիա սէֆիրը քէպիրի էսալէթլու Մ. Զինովիէֆ վէ Իսկիլիթերա սէֆիրը քէպիրի էսալէթլու Սըր Նիքոլաս Օ'Գոնոր վէ Գարտասաղ սէֆիրի էսալէթլու Մ. Պաքիչ հազարթը սուրէթը դայրը բեամիլէտ այրու այրու հուզուրը չէվքէթմէվգիուրը հազրէթը Թանտարիտե չէրէֆը միւսուլէ նաիլ օլմուչլար տրը։

ՆԵՐՔԻՆ

ՐՈՒՄԷԼԻԻ ՆԱՀԱՆԳՆԵՐԸ.— Լէոն ԺԳ. Պապը, շրջաբերականով մը ծանուցած է Ռումէլիի կաթոլիկ գերեզմաններուն, միչտ հաւատարիմ ու հրապատկ մնալ Օսմ. Պետութեան, որուն արդարասէր հովանիին տակ հանգիստ կ'ապրին։ (Իքոմ)

—Սելանիկէն Աթէնք կը գրեն թէ, Սելանիկի քաղաքին և Ռումէլիի նահանգներուն մէջ բնակող յոյն հաւատարիմ հպատակները որոշած են չնորհակալութեան ուղերձ մը մատուցանել կայս. Պալատ, երախտագիտութիւն յայտնելու այն անդորրութեան և երջանկութեան համար, որոնց կ'արժանանան վաղուց ի վեր, կայս. կառավարութեան հպատակաբեր հովանիին տակ։ (Իքոմ)

— Պէրաթի (Եանեա) Ժողովուրդը, քանի մը տարիէ ի վեր տիրող երաշտութեան պատճառով, կարօտութեան մէջ ինկած ըլլալով, վեհ. կայսրը բարեհաճեցաւ Իր Անձն. Գանձէն կարեւոր գումար մը չնորհել, զոր կառավարիչ ձէլալ փաշայի նախագահութեան տակ կազմուած յանձնախումբ մը սկսած է բաժնել։

—«Նէօյէ Ֆրայէ Բրէսէ» կ'ըսէ թէ, Բաթթորիի մօտ, Գլաչիի Գուլկար հասարակութիւնը իր երեցին հետ յանօրթոտքս եկեղեցիին յարած է։ Բաթթորիի Ցոյն եպիսկոպոսը արարողութեամբ մը ընդունած է զանոնք։ Բաթթորիի միւս գաւառակներուն մէջ ալ այս տեսակ յարումներ կը տեսնուին։

Ս. Սինոդը որոշած է այս առթիւ չնորհակալութեան և չնորհաւորութեան գիր մը ուղղել Բաթթորիի մետրապոլիտին։

—Բրոֆէսէօր Մէէնէանէլի Ռումէլիի նահանգներու վաճառականութեան եւ արհեստագործութեան մասին սա տեղեկագիրը ուղղած է Վիսէնցայի առեւտրական սենեակին.— Եանեայի ու Շքտարայի նահանգներուն ամէն կողմը եգիպտացորեն եւ արմտիք կը հանին։ Մովեզերեայ տեղերը մանաւանդ ձիթապտուղ չատ կայ։ Մէկ քանի հազար տարիներ առաջ այդ տեղերը բնակող հին ազգերը նաւաշինութեան համար թէեւ տնտառները սպառած են, սակայն հիմա նորէն բազմաթիւ անտառներ կան։ Այդ նահանգներուն մէջ տարեկան 20,000 էքթառ հողի վրայ եգիպտացորեն կը մշակուի, 20,000 էքթառ հողի վրայ ցորեն, 6000 էքթառ հողի վրայ՝ գարի եւ 7000 ալ հնձար։ Նոյն նահանգներէն տարեկան 30,000 կենդանեաց արմտիք կ'արտածուի միւս նահանգները, Աւստրիա-Հունգարիա, Սեւ Լեռ եւ Իտալիա։ Նոյն երկու նահանգներուն մէջ ալ տարի ա-մէնէն ազէկ ոչխարներն ու այծերը կան. կարգ մը հիւանդութիւններ բաւական կորուստ կը պատճառեն անասուններուն։ Ջաղացքները ջուրով կը բանին։ Բրէվէզայի, Ավլոնեայի եւ Շքտարայի մէջ իւղի գործարաններ կան։ Եանեայի մէջ պանրագործութիւնը յարգի է։ Եանեայի ու Շքտարայի մէջ տճառի մէյմէկ գործարաններ կան։ Պէրաթի, Իլպասանի եւ Թիրանի մէջ բամպակեղէններ կը պատրաստուին։ Իրենց վաճառականութեամբը նշանաւոր քաղաքներն են Շքտարա, Թիրան, Եանեա, Տուրազ, Պէրաթ, Ավլոնեա, Բրէվէզա եւ Էրկէրի։ Այդ նահանգներուն մէջ ամէնէն աւելի մանիֆաթուրայի։ Խոհուէի շաքարի եւ քարիւղի վաճառականութիւն կը կատարուի։

—Մանասդրէն կը հեռագրեն թէ անցեալ շաբթու նահանգին մէջ 30 չարագործներ ալ ձերբակալուած ու դատական պաշտօնեաներուն յանձնուած են։ Ձերբակալուածներուն դատաստանները հետզհետէ կը կատարուին։

—Սէրֆիյէէն ուղղուած հեռագրի մը նայելով, 18 չարագործներ եւս ձերբակալուած են։

—«Ցոսիյէ Ցայթունկ», Ռումէլիի նահանգներուն մէջ գործադրուած բարենորոգմանց վրայ խօսելուն առթիւ, կ'ըսէ թէ, նոյն բարենորոգմանց որդիներ այժմէն սկսած են անանուիլ։ «Վեհ. Սուլթանին և Վիլհելմ կայսր միջեւ տիրող յոյժ անկեղծ բարեկամութեան չնորհիւ, երկու Տէրութեանց միջեւ բարեկամական հզօր համաձայնութիւն մը գոյացած է, և Վիլհելմ կայսրն ու Գերման Տէրութիւնը միայն գոհութեամբ կը տեսնեն Վեհ. Սուլթանին այս կարգի բարձր Տնօրինութիւնները»։

ՑԱՆՁՆԱԾՈՂՈՎՆԵՐ.— Հանրային պարքին միացման յանձնաժողովը առաջի օր ևս գումարուեցաւ եպարքոսական պաշտօնարանին մէջ։

— Թուրքեւհելլէն առեւտրական դաշնագրին բանակցութիւնները առջի օր ալ չարունակուեցան, որոնք մօտերս պիտի աւարտին։ Հելլէն պատուիրակ Մ. Նաում ցարդ եղած բանակցութեանց վրայ տեղեկագիր մը զրկած է իր կառավարութեան և անոր պատասխանին կը սպասուի, պայմանագիրը ստորագրելու համար։

ՊԱՂՏԱՏԻ երկաթուղիին առջին մասին չինութեան պայմանագրութիւնը ստորագրելու համար Պոլիս եկած է, կ'ըսէ Պոլսէն Վիեննա քաշուած հեռագիր մը, Տէօյչէ Պանքի Տնօրէն Մ. Կուլիներ։

ԲԱՐԱՏԱՂԻ դեսպանը, որ Թիրոլ իր հիւանդ տղան տեսնելու գացած էր Պոլիս եկաւ։

—Սելանիկէ կը գրեն թէ տեղին Օսմանեան պանքային մասնաճիւղը ընդհ. Տնօրէնութենէն հրաման ստացած է նահանգին արկղին 12000 ոսկի վճարել զինուորական թոշակներու համար։

—Սելանիկի մէջ գարնան նոր զօրանոց մը կաղմի չինուի։

ՊՈՒԼԿԱՐԻՈՅ Ֆերթինանտ իշխանին ծննդեան տարեդարձին առթիւ գոհարանական աղօթքներ կարգացուցան Պալթի Պուլկար եկեղեցականներն մասրան մէջ։ Ներկայ էին Պուլկարական գործակատարութեան Ա. քարտուղարը Մ. Կեչովի կողմէ, և գործակատարութեան բոլոր պաշտօնեաները։

ԱԹԷՆՔԻ կը գրեն թէ, պաշտօնաթերթը հրատարակած է Մ. Կրիքորիսի Պալսոյ դեսպան անուանուիլը։

ՊՈՒԼԿԱՐԻՈՅ ներքին գործոց նախարարութիւնը հեռագրեց բոլոր կառավարիչներուն ցրուել խռովարարներու խումբերը՝ անոնց բնակարաններուն մէջ գտնուած թուղթերը, դրամները և այլն գրաւել ու բնակարաններն ալ կնքել։

—Սոֆիայի ոստիկանութիւնը հակոդութեան տակ առած է այն տեղերը, ուր կարգ մը խռովարարներ պահուըտած են։ Սոֆիայի ոստիկանութիւնը մեծ եռանդով կ'աշխատի խռովարարները ձերբակալելու համար։ Առանց բնակարաններէն գտնուած թուղթերը կը պահուին, որպէս զի Սոֆիայի ոստիկաններուն այդ փութկոտութեան թիւր մեկնութիւն մը չտրուի։

—Պուլկար կառավարութիւնը կը գրաւէ խռովարարներուն կողմէ պանքաներուն ի պահ արուած դրամները։

—Վոլոյէն կը գրեն թէ, անցած իրիկուն երկու հոգի, որոնք ինքզինքնէ իբրեւ վաճառական կը ներկայացնէին, հակոդութեամբ հոն տարուած են. ասոնք յեսոյ Աթէնք պիտի ղրկուին դատարան հակոդութեան տակ։

—Անցածները Թրնալայի մէջ ձերբակալուած 10 հոգիին վերագրուած արարքները հաստատուած են իրենց խոստովանութեամբ։ Հետեւաբար որոշուած է սահմանագլուխին վրայ Օսմ. կառավարութեան պաշտօնեաներուն յանձնել զանոնք։ Այդ անձերուն վրայէն գտնուած 150 ոսկին իրենց վերադարձուած են։

ԱՆԿԼԻՒԱՆ ԵՒ ՕՐԹՈՏՈՔՍ ԵԿԵՂԵՑԻՆԵՐԸ.—Անկլիքան եկեղեցիին երէցը Մարք Սվապէյ, երէկ Ցուցնայ Պատարագքարանը գնաց և Ս. Պատարագին յանձնեց, Սինոդին ներկայութեան, Քէնթրպրրիի նոր արքեպիսկոպոս Տ. Տավիսոնի մէկ նամակը որուն մէջ արքեպիսկոպոսը շնորհակալութիւն կը յայտնէ Պատրիարքին՝ որ շնորհաւորած էր անոր ընտրութիւնը։

ՀԻՒՍԱՐ գունդերուն ձիերը գաւառներէն գէնլու համար ընտրուած յանձնաժողովը Պոլսէն առջի օր մեկնեցաւ։

ՀՐԴԵՀԻ ազդարար ելեքտրական գործիք մը հնարած է Սելանիկի մէջ ելեքտրագէտ Մ. Ժօզէֆ Նէհոմա։ Զանոնա պաշտօնարանը 15 տարուան մենաշնորհ տուաւ անոր, Թուրքիոյ մէջ շահագործելու համար իր գիւտը։

ՍԱՓԻՐԻՉՆԵՐԸ.—Կայս. հրամանով, Պոլսոյ կողմի սափրիչներուն Բէկդիւտա անուանուեցաւ Կայս. Պալատան սափրիչներէն Օսման էֆէնտի։

ԶԲՕՍԱՇԲՋԻԿՆԵՐԸ. — «Մոլդէ» շոգենաւով եկող գերման և ամերիկացի զբօսաշրջիկները պտոյտներ կատարեցին Պոլսոյ մէջ։ Ի մէջ այլոց, այցելեցին Այա-Սոֆիայի մզկիթը, Երէկ-Պաթանի Այազման, Պայազիտի մզկիթը, Սպարապատի Դուռը և Մեծ-Շուկան։

—Գերմանական «Բայզերինա-Մարիա» շոգենաւն ալ երէկ Պոլիս ժամանեց, 500 Գերման, Ամերիկացի և Անգլիացի զբօսաշրջիկներով։

ԱՆՏԱՌՆԵՐՈՒ մէջ ծագած հրդեհները մարելու աշխատողները՝ թէ՛ պաշտօնեայ և թէ ժողովուրդ, կայս. շնորհաց պիտի արժանանան։ Հետեւաբար ատոնց անունները և տարած ջանքերուն ստուգանը պէտք է տեղեկագրել ձեռնհաս պաշտօնատան։

ՇԱՔԱՐԻ ՄԵՆԱՇՆՈՐՀԸ.—Աթէնքի թերթերը կը գրեն թէ վարչապետ Մ. Տէլեանիս մտադիր է շաքարը մենաշնորհի վերածել, հաւասարակշռելու համար, երկրագործական կենդանիներուն վրայ տրուած տուրքին ջնջումը և կալուածական տուրքին չափաւորումը։

ՊԱԼԻՔԱՆ ապահովագրական ընկերութեան Թուրքիոյ ընդհանուր գործակալութեան գրասենեակները, զոր կը վարէ նոյն ընկերութեան գործակալ Արշակ էֆ. Ունճեան, առաջիկայ մարտ 1/14էն սկսեալ, պիտի փոխադրուի Կալաթա, Վոյլօտա փողոց, Թահթաղուանեան խանին առաջին յարկը. Օսմ. Կայս. դրամատան դէմ։ 20—2

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՍԻՐԱՑԻՆ ՏՈՒԱՄ.— Գարտէխարցի Տուրմուշ, Նպարավաճառ Սթավրի և Ղալաթիա ատարական նամակատան բեռնակիր Սավա առջի գիշեր քէօրգինով, կ'երթան Ղալաթիոյ Շիշմանվիրժինիի երդեցիկ սրճարանը, հոն ալ շարունակելու գինարբուքը։ Հոն սրճարանին սպասուհիներէն Սաֆօն կը կանչեն, որուն համար կ'այրէր կը մրկեր Սավա, Բայց Սաֆօ անարբեր էր միշտ և այս կատղեցուցած էր Սաւան որ որոշեց վրէժ լուծել անկից։

Ասոր համար ընկերներէն կը բժնուի և կը պահուըտի տեղ մը ուրկից անպատճառ պիտի անցնէր Սաֆօ։ Դիցուէին կուգար, և ահա՛ սիրահարը դաշոյնը քաշած կը մխէ աղջկան սրտին։ Սաֆօ ոչ մէկ ոտնձգութիւն ունեցաւ։ Սաւան ոստիկանատուն կ'երթայ, ոստիկանները կը գրաւեն զայն

ալ եթէ չդնեն յօդուածի տակ՝ իրենց ոճէն կը մատնուին անպատճառ։

Առանկ բարեկենդանք օրով անշուշտ կը պապաէիք որ դիմակի պատմութիւն մը հիւսէի հուսա, կամ գոյի քօնֆէթթի ցանել կայթաէր խումբերու գլուխն է վար։ Դիմակաւոր դէմք մը ընտրելով սա չաթուան համար՝ կարծեմ թէ բարեկենդանքէն հեռուցած չեմ սեպուիր։

.·. ՐՐԻԶԱՆԹԷՄ.—Ա. Բուսական աշխարհին մէջ այն ծաղիկը՝ որուն դերդատանը ա՛նքան բազմաթիւ է և բազմազան, որքան Թիթեռնիկներու սերունդը կենդանական աշխարհի մէջ։

Բ. Հայերէն չունի այս բառը, եղածներն ալ չենծա, վերջէն յերիւրուած բաներ են բոլոր։

Գ. Զմեռէ ձմեռ կը բացուի, և տանա՛նկ բարեկամ, խառնուկ չափրակներով, որոնք — չնորհիւ ծաղկեմշակութեան վերջին յառաջդիմութեան,— կրնան վնասեցնել նկարիչներուն երանգասանքը։ Այսպէս, ցուրտի՛ն ծաղիկը օրուն տեսքը ցուրտ ըլլալէ փոխարէնով հէռու է տակայն։

Դ. Իր աքաքնութիւններուն մէջէն ամէնէն ցայտունն է «դիմանալը», փրցուելէ յետոյ առանց ջուրի, ծաղկամանի՝ երկար տաեն անթառչում ապրիլը իր քովանդակ տեսքուութեամբը, ինչ որ պզտիկ յատկութիւն մը չէ ծաղիկ կոչուած քնութեան մէկ հրաշալիքին վրայ։ Հոգ է չարքաշ բոյս մըն է, դիմացկուն, ու թէ որ կ'ուզէք անփո՛յթ ալ՝ որ իր սեռակիցներուն տրուած փափուկ ու շաղփաղփուն ածականները կը հեգնէ։

Ե. Իր Symboleը.—Լանչոթ ոը ֆլեուր բացէք, տարփանքի ու առիանքի սուղեր կարդալու համար այս բառին դիմաց։

Զ. Տարաշխարհիկ ծաղիկ մը չէ, իր գունագեղ գլխիկը ամէն կլիմայի տակ կրնայ փթթեցնել։

Է. Վերջապէս Ռրիզանթէմ ծաղիկը իր այս աղուութիւններուն ու ձիրքերուն կը փոյթէ տակայն յանգանք մը.—Հա՛ա չուեր։

.·. Այս եղական ծաղկին կոչումն է տեա զոր գրչի մարդ մը փոխ առած է իր յօդուածներուն տակը գնելու համար։

Կենանք հոս քիչ մը և չանանք մաս առ մաս բաղդատութեան դնել իրական ծաղիկը՝ այս մարդուն կեանքին հետ։

Ա. Իր գրիչը ա՛նչափ պէպիսութիւն կը գտնէ աշխարհիկ նիթերու, որքան չորիկ, չմոր երիտասարդ մը դամ կը փոխէ հասարակաց պարահանդէսներու մէջ։

Բ. Հայերէն չգիտեր, զրպարտութիւն չեմ ըներ կոր, հայերէն չը՛ գիտեր. ու եթէ կը գրէ. ուշադրութիւն. ամբողջ ֆրանսական ոճերու վրայ ձուլուած են իր տողերը։ Ամ լեզուէն բաներ ամէն իր փոխ առնելներն ալ՝ վրայի ե՛զը։

Գ. Իրեն ամէնէն շատ կրնանք հանդիպիլ ընտանեկան հաւաքոյթներու և ցայգահանդէսներու մէջ, ուր իր իգամոլ ու միր միտքը գիտէ ճառագայթել, երբ չուրջն ունենայ օրիորդներու և ակիլիններու բոյլ մը, անոնց տեղալու համար աշխարհիկ որամուութիւններու նոր նոր անբուներ։ Այս ընթացքին տեսակ մը «բացուիլ» կ'ըսենք մենք, առանց մսելու և մեռնելու՝ լեզուով բացուիլ մը՝ որ ծաղիկնէ՛ն աչքառու է։ Եւ արդէն ինչպէ՞ս կարելի է ծաղիկ մը ծաղիկ յորջորջել, եթէ...չէ բացուած։

Դ. Ուրիշ առեններ խմբագրատուներն է իր կայքը։ Հոն սորված է թէ գրչի մարդ մը պէտք է դիմանալ գիանալ ծոմին ծարաւին, գերատանները պանիրհացով կեանքին պէս։ Այս տակուութիւնը կը լարաւեի իր վրայ, որչափ առեն որ լուսանօք կամ կատականօք խօսքեր տեղան իր վրայ։ Առնուիլ չգիտեր։ Դիւրազգածութիւնը որ կարդ մը գրողներու քով պատ մը դարձած է՝ գոյութեան չրջան մը չէ բոլորած սոր երակներուն մէջ։

Ե. Նշանաբանը.—Գրել՝ կարդացուելու համար երկու սեռէն դեռատի ներկայացուցիչներէ, հոգ չէ թէ գրնուին սեր, կին, համբոյր, բարձ և դեռ խել մը բառեր՝ զորս գուք տրատանելէ առաջ տանկ մէյ մը չուրջերնիդ պիտի նայէիք ամենքիդ։ Առանց ատանց,—կը խորհի,—գրուածք մը չի կարդացուելու դատապարտած է։

Զ. Մի՛ մոռա գրող մը չէ. ամէն թերթի մէջ կ'ուզէ փայլիլ, եթէ երբեք թերթին վարիչը արիութիւնը ունենայ իր գրածները դնելու և մանաւանդ սա՛ խոստանալու, («Սա» ցուցական դերանունը արտատանած ատենդի ցուցմանդիդ՝ բոյթ մատերանուդ չփեցնէք քիչ մը)։

Է. Ասանկ եղական գրող մը որ, իրաւ, ա՛չ մէկ դպրոցի կը պատկանի՝ չունենալ կը ծախէ մեծ միտքերու մեծ գաւառանքը։ moral։ Ունենալ և չունենալու զարնել, ինծի համար չունենալու հաւասար է առ։ Վասն զի ինչ որ է ծաղիկի մը Բոյրը իր կոյս բաժակին մէջ, նոյնն է Բարոյականը՝ անհատի մը հոգիին մէջ։ Այս գերագոյն առաքինութիւնը կ'երեւայ թէ մոռցնել տուած են իրեն այն անպէս էակները որոնց «ցանկասէր ցնծուէի» պիտի ըսէր նոր գրող մը։

.·. Տեսաք որ տարօրինակ յանգութիւններ ունին եղեր իրարու՝ հոգին մէջ և հոգի՛ն վրայ ապրող Ռրիզանթէմներու։ Ու եթէ կայ կէտ մը ուրեկ կը տարբերին սա երկուքը իրարէ, ան ալ իրենց տրուած ածականներն են։ Առջինին կ'ըսենք «տեսքտ ծաղիկ», երկրորդին՝... «բարի ծաղիկ»։

Հիմա անհամբեր էք կարծեմ իմանալու թէ ո՛վ է Ռրիզանդէմը։

Ես չեմ յուսար որ զինքը չի ճանչցող մէկը գտնուի. իսկ անոնք որ չեն իմացած իր բուն անունը, մեր թերթերը ձեռք չառնողները պիտի ըլլան. կամ չառ չառ՝ դարձին Ցուսեփներ ու լուսցարար Թագուկներ։ Եւ յետոյ չիտակ չէ կարեմ ծածկանուն մը մէկէն ի մէկ քաղամերիել։ Բարեկենդանին,—ինչպէս է այսօր,—դիմակ վար առնելը մեղանչում է կենցաղագիտութեան դէմ։ Միայն թէ, թէ որ այդչափ հեռաքրքիր կ'զգաք ինքզինքնիդ, կրնամ այդ դիմակին կապը միայն առնկ թեթեւ մը թուլցնել, առանց բոլորովին քաշել հանելու։

...Իր բնունը չնորհաւորելու համար սպասցէք, մինչեւ որ Զատիկը գայ։

.·.

Դպրոցը ձգած տարիս էր։ Ամառցարկ մը ուտնս նստեր՝ «Արեւելքի» համար երկրորդ նորավէպ մը գրելու քրտինքը կը թափէի, (Գրականութիւն անունով վարուած հիւանդութիւնս՝ զոր սահոզ տարիները գիտցուցին ինծի ալ զբօսանք նկատել)։ Դուռը զարնուեցաւ. ամդուխներուն վրայ երկու հոգիի ոտնաձայնը կը թփրար։ Ովքեր էին արդեօք. ասանկ գիշերնոցով դիմացնին ելլալ։ Ես խորհելու վրայ ըլլամ ասոնք, սենեակիս դուռը արդէն բացուած էր և ներս կը մտար Խաչատուրի մէկ բարեկամս՝ անձանօթ մը պէտքին կապած։ Բարեկամս ներկայացընելու ձանձրոյթէն չուտ ազատեցաւ, երբ քովինը կը դիտէի իր տարօրինակ քալուածքին հետ, որ կարծես կշիռ մը նժարներէն մին միւսին անհամաձայն ըլլալու վիճակը կը ծեքենդրէր։

—Դուք հո՛ս, ըսի, աս ինչ պատիւ։

Գլխարկը հանեց, իր սիրական անբաժանելի գուազանը գոգը տուաւ ու եկաւ մօտս նստիլ։ Եթէ այդ քայլափոխը չունենար, հազար վկայ պէտք էր՝ հաստատելու համար թէ գրող մըն էր գիտցնես։ Ես կ'սպասէի որ Larceurի թեթեւ ժպիտ մը ծփար այդ դէմքին վրայ. ժպիտն տեղ ցան տեսայ, և խորագիտութեան, նրբամտութեան ցոլքին տեղ՝ հասարակ մահկանացուի անկերպարան վիճակ մը՝ իր բիբերուն խորը։ Զէ, դիմագիծէ չը դասաւիր եղեր անհատի մը խօսելու կամ գրելու տաղանդը. Գարնեանը ինչ էր, զինքը տեսնելուդ՝ երեսէն կրնայիք կռահել թէ ձեզի խնդացնող ու տրամեցնող անձնան երգիծաբանն էր ան։

Թաղթ ու մելան կար առջեւնս, կարմ տեսակցութենէ մը առանց փարեցանք և գրչի զբօսանքի մը ծայր առինք։

—Գասիդ կը խաղանք, ըսաւ։

—Գասիդին ինչ է, ըսի։

—Բանայանգ, եղբայր, յանգեր կուտաս ինծի, առանցմով ոտանաւոր կը շինեմ։

Իրեն տուած յանգերս սբանք եղան.

Կոչիկ, Ակնոց.

Շիք, Տանոց.

Դեռ սիկառը թքոտելու վրայ, տունը իսկոյն չինուած էր։ Առաջին անգամ մեր գեղը ոտք դրած ըլլալով՝ սա եղած էր իր դատատանը.

Իւսկիւտարի ելեէլը կը հինցնէ շատ կոչիկ,

Փոչին ըսես՝ կը կոյրցնէ, պէտք է գնել սեւ ակնոց

Իրաւ է թէ կը գանուին հոն սեղ կիներ քիչ շատ շիք,

Սակայն անոնք, հաւատացէք, չեն ծախսեր իսկ մէկ տանոց։

Իրմէ անդին բան մը հրատարակած ըլլալու համար մէջ կը բերեմ ասիկա։ Եթէ օրին մէկը յիմարութիւնը գործէ մեանելու, (չեմ մոգթեր բնաւ՝ չի տեսնալու համար շատ մը կիներու սեւ կապելը և շատերու ալ ճերմակ հագնելը), Գարնեանին պէս՝ ձեռագիրէ թափուր պիտի գտնեն առոր ալ սնուելու։ Վասն զի օրը օրին արտադրող մըն է ինք։

Ռրիզանթէմ գրած չունի դեռ յօդուած մը, և պիտի յառաջ երթամ զուրցելու, ըսած չունի դեռ խօսք մը՝ ուրկէ կին էակը բացակայի։ Առոր համա՛ր է որ ամանք Գոքաշիոյ քէսերդին վրայ Նինեան գինքը՝ ուրիշներ՝ Բոլոբաշեան Գոգի Թոռը։ Երկու կողմիններն ալ իրաւունք ունին։

Այն օրը Բարիզի Թատրոններուն խօսքը ընելով կը յարէր։

—Բոպիկ, անկողինէն իջնալ մը և երթալ հրաց մարել մը տեսայ դերասանուհիէ մը որ տա՛ն անգամ վեր առնել տուաւ վարագոյրը։

Որչափ ատեն որ Գոլիս մնաց, ինքը եղաւ մեր բարձր դասու երեկոյթներուն աղը պղպեղը։ Իրաւ է թէ քնութիւնը զինքը զրկած էր կայթելու երգանիկ վայելքէն, բայց փոխարէն չնորհած էր միտքի նրբութիւն մը, չութիւն մը՝ որոնցմով դիւրին էր իրեն համար առատ առատ համակրութիւն ժողվելու էդ սեռէն։

Եւ այի Թոռ մը չարութիւնը կ'ունենայ գիշեր մը մոլորիչի հրաւիրելու զինքը։ Ռրիզանթէմ այդ պարին արտասանութեանը վրայ թափուած ճոխ յանգով մը պատասխան մը ճակատած ունի գեղանի օրիորդին որ սաաց գոյն փոխել տուած է խեղճին դէմքին։

Մասնի մէջ «Երկու Սաթէններու» պատմութիւնը հրատարակուելէն չաբաթ մը վերջը, մէկը ներկայացաւ ինծի, (կ'երեւայ թէ «Սաթէններ»ուն տէրը, «վրան առնող» մը), ու ըսաւ.

—Իմացայ որ գրող էք եղեր հրամանքնիդ. կ'աղաչեմ, սա Ռրիզանթէմին գրածին պատասխան մը տայիք լրագրերին մէջը, էվէլօք չնորհակալ պիտի ըլլամ։

Ողջ գլուխս Աւետարանին տակը դնելու չափ անմիտ չէին։ Նախ, պատրաստաբան էր դէմինս՝ չուկայիկ մարդէ մը աւելի, և ունէր խօսքի այն սմանուկ դարձուածքները՝ որոնք — արամաբան կամ անարամաբան — ընդդիմախօս մը խաղալ ընելու մոգական արուեստը կը ցոլացնէին իրենց մէջ։

.·.

Ապա ուրեմն ո՞ր հիւղն է Ռրիզանթէմի մշակածը՝ Գրականութեան խոշոր դաշտին մէջ։ Երգիծանքը թէ Շարիվարին։ Ոչ մէկը և ոչ միւսը։ Իրաւ է թէ Լրջութիւն չի կայ իր գրածներուն մէջ, եզրակացութիւն բնաւ, բայց ասնանկ քրտ քրտ խնդա՛լ ալ չի կայ։ Ձիշդ այն անձին պէս որուն քիթին՝ մասի պոնդ մը կը փակցնես, իրեր տեսակ մը հիացում՝ քեզի տուած սրամիտ ու չարաճի պատասխանին, այնպէս ալ իր մէկ Ռրունիկը կամ քամանին գլուխիկը կարդալէ ետք։

—Շա՛տ չիրին կը գրէ սա չարաճիին,» կ'ըսես, դէմքիդ վրայ պահելով հիացումի տարօրինակ փոթոր։

Վասն զի ան՝ խօսքերը չի կա՛յ կ'ընէ և անանկ տեղեր դնել գիտէ կամանկէտեր որ իրմէ առաջ Արէաք կարդացած ըլլալուդ կը զղջաս։ Օրինակ՝ սովորաբար ոտնի մը վրայ գրած ատենը ըսած է. «Աշխարհք նեղ կուգար ալքիդ. և անկողինդ... լայն»։ Եւ սակաւին ինչ տողեր... լայն»։ Եւ սակաւին ինչ տողեր, բոլորն ալ անաուակի, ամուրի ապրած տղու անվերջ վարկածութիւններով։ Բացառութիւն է Աչխ. Մանսի վերջնթեր թիւին մէջ հրատարակած նորավէպը։

Ո՞ւր պիտի յանգին գրչի իր բղէզութիւնները, քարտնեակները և աղբերները վրայ թառ դնելները։ Ռրիզանթէմ ե՞րբ պիտի գիտնայ խնդիլ զգայնցքներու չուրջ իր դեգերումին, և ձանձրանալ, ցրտանալ՝ կսմթթ ու գգուանք չուայելու իր ապառում արուեստին։ Ձերմակը մազերուն մէջ սկսելո՞ւն։

Ատոր համար թերհուատ եմ ես նորէն, հետաձելով Ս. Գրիգին այն կարին որ ըսած է այս նկարագիրով անձերու մասին։

«Ճանկռիլնան անցանէ և որդն ոչ մեռանի»։

Եթէ կը փափաքիք որ գրաարի համութիւնա(?) ցոյց տամ հիմայ, կեցէք ազատ թարգմանութիւնը քնեմ ատոր։

«Ինթիքար օրամ տա, ելնէ էշոյնիմ թազէ տիր»։ Ժողովրդական շարգիէ դրուագ մը, որ կրնայ հշգրիտ բարացուցակը ըլլալ Ռրիզանթէմին անզգաստ և անառագա՛ստ կեանքին։

Վերջակէտ։

ԹԷՈԴԻԿ

ԱՄԵՆԱԿԱՐԵՒՈՐ «ՄԱՆՉՈՒՄԻԻ» ԴՐԱՄ ՎՃԱՐՈՂՆԵՐՈՒՆ

«Մանչումէ»ի անուամբ Վճարողներուն ո՛ւեւ է դրամ, ինչ բանի փոխարէն որ ալ ըլլայ, միանակ թերթիս Տէր եւ Տնօրէնին՝ ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ Ֆ. ԳԱՅՍԷՐԵԱՆի usnrագրութեամբ վաւերացուած ընկալագիրներով պէտք է կատարուի։ Ասկէ դուրս եղած ո՛ւեւ է վճարում ԱՆԸՆԴՈՒՆԵԼԻ է բացարձակապէս։

ԳԼԽՈՒՍ ԵԿԱԾ... ԶԻՒՆԵՐԸ

(ՓՐՈՒՇԱՏ ԿՏՈՐՆԵՐ ԿԵԱՆՔԻՍ ՍԵՒ ԳԻՄԷՆ)

ՐՐԻԶԱՆԹԷՄԻՆ

Պատմելիքս չահեկան է, ինչպէս պիտի ըսէին մեր քրոնիկագիրներն ընդհանրապէս ու մեր... Ռրիզանթէմը մասնաւորապէս։

Մինչդեռ ես տասնկ բան չպիտի ըսեմ մթմիայն անոր համար որ... չեմ կրնար։

Սաչափը ըսեմ որ, այս պատմութիւնը, ամէն անոնց որոնց պատմած եմ... խուզ Ղէրէնէի դրութեամբ նշմարած եմ որ քերանին բաց մնացած է հիդ... տասներկու օրի չափ Պ-ս բիտասի երեւելի աւանակին պէս։

Գօմբլիմանտ ըսելիք չկայ... որովհետեւ կեանքիս մէջ հանդիպած եմ այն տեսակ երկտտանիներու... որոնք չորքոտանիներուն քար կը հանեն աւանակութեան կողմանէ։

Ըսածս մի՛ ժխտէք, որովհետեւ վերջէն պիտի ստիպուիմ այն տեսակ ապացոյցներով հաստատել, որոնք չատերու վկայութիւնով ո՛չ պատուաբեր են։

Պատմութիւնս իր եղական հանգամանքը կը պարտի կնոջս որ մատ ուներցած է անոր մէջ, ու զարմանալին հոն է որ, այդ պատմութիւնը «հրատարակէ» փափաքողը ականջէս ի վար... Անոյի մէջ պատկերացուած «հայու կնիկ»ը չէ, որ ամէն մեղքիս վրայ գաղտ եկեր անբնական տարազի մը տակ լուսանկարած են, իբր թէ ամբողջ հայ կիները գեղջուկներ թարգմանուին։ Բայց իմ ըսելիքս Ուղղութեանին բաւը հաստատել չէր, այլ ըսել թէ հրատարակէ ըսող կինը գեղեցիկներու աշխարհին, մէկ խիստ պատուաբեր ներկայացուցիչն էր։ Աշխարհ մը որուն լեռները, ձորերը, լիճերը և անտառները պարարիլ պիտի փափաքէինք եռ... Նոնդէ... Ռրիզանթէմ և եթէ կը փափաքիք... դուք ալ։

Շարունակենք բայց ու եթէ կ'ուզէք... պատմել սկսիմ։

Օր մը չուկայիկ յոգնութիւններէս ու թուանշաններու վրայ բրած կուտակումներէս վերջը, ինչպէս պէտք էր ելելու թէոդիկ, տուն դարձած էի յոգնած, լեկած մարդու մը դրսերեւոյթով, ասալ մեր Զիքթէ Սարգիսն, ու հարիւ թէ բաղմցին վրայ տանկ երկնագոյն Աստուած և... տանտէրս կը գովարանէի ինծի տուած հանգստութիւններուն համար, երբ սեղանին վրայ նշմարեցի ի միջի այլոց — ճերմակ, երկայն ու բոլորովին... հարմնիք հատող պահարան մը։

Հետաքրքրութիւնը որ անբաժան ընկերն է կիներուն ու էշանբաժան ոչները արերուս. ստիպեց ինծի որպէս զի բանամ տա՛ չորսի ծալուած թուղթը, թուղթ մը որ կը վկայէր թէ... ահեցէ՛ք և բաղմացարուքը լաւ բան մըն է կամ աշխարհիկ լեզուով... այս մեղաւոր աշխարհին արքայութիւնը։

Բացի խորհրդաւոր... ծալքը, որ էն տռաջ խորհուրդ կուտար «Մանզումէ»ի տպարանը տպել տալ այդ տեսակ հարանեկան հրատարակիչները։ Ան տղէկ, անցած տանեն կը հանդիպիմ։ Ու քիչ մը վարօք ձեր գիտցած կերպովը ու խակ... գրաշարխմբագրի մը և Ադամեւայի ժամանակէն իրր ժառանգութիւն մնացած ոճ մը որ իր... ցամաքութեամբը կը փայլէր։ «Տէր և Տիկին... Եան կը ծանուցանեն։..» ու մնացեալը գուշակեցէք և կ'ուսենաք նախամարդեան հրաւիրագիր մը ո՛չ աւելի ո՛չ պակաս։

Այդ իրիկուան արամադրութիւններս տրամադրելի չէին, երթալ տուն մը որ «հարանեքի տուն» տիտղոսը ունի, մէկ սենեկին անկիւնը հաճի պապաներու, Մաքրիկ հանրմներու, Հաւոր տուտուներու և օրիորդ ՄէՀՀրիպէՀներու քովիկը նստելու, ոտքդ ոտքդի փակցուցած, բերանդ կղպած, որպէս զի մի՛ գուցէ... մեղք մը գործելու ի վիճակի ըլլաս ու աչքերդ դիմացինիդ անուանարերնին անկած, ուրկէ ոչ թէ կաթ ու մեղր այլ... լորձունք կը թափի ու ժամանակ ժամանակ կ'իմանաս թուքերուն չեղանեւ ցայտումը որ երեսդ կը... լուայ։ Եւ այս ամէնը առանց ձայն ձուն հանելու պարտաւոր պիտի ըլլաս... կլլելու, որովհետեւ... և այս որովհետեւը կը կապեցնէ ինծի։

Հիմայ եկէկ տեսէք որ ես խորհեցայ այդ Աստուած տնզրինեց։

Որովհետեւ երբեք հաշուի չէի առած, Աստուծոյ և... կնկանս բաժինը, անանկ որ այդ իրիկունը երկու հարիւր անդամ անէծքներու ահռելիները թափեցի... ամէնուն ալ հասցէին սկսեալ կնոջմէս որ կը պնդէր թէ անքաղաքավարութիւն է չերթալը մինչեւ... «Մանզումէ»ն որ տպելու բարեյաջողութիւնը ունեցած էր այդ անիծեալ Թղթի կարը։

Մարդուս... կեանքը, երջանկութիւնը և... քաղաքը չատ հեղ հարանքի ամենապզտիկ, ամենաչինչ Թղթի կառրէ մը մընալ կրնայ եղեր փճանալ։ Եւ ես ասիկայ չէի գիտեր... կ'երդնո՛ւմ։

Այնասա՛ն, մաքառէ՛ ու մէյ մը ալ երջանիկ եղած մէկ վարդկենիդ... տնա հրնկին. պարագայ մը որ թէրև կը դարձնէ քու ամէն երեւակայելի և անիրեւակայելի խորհուրդներդ... ղրկելով քեզի սատանին ծակը որն որ ապահովաբար սիրուն տեղ մը չէ — երբ նոյն իսկ Գր. Մալխասը իր Բօրովը հոն ընկերակցի քեզ։

Այսինքն սա վերը ըսածներովս հասկցունել ուզեցի որ այն իրիկունը կնոջս աղաչանքին վրայ... և ես որ ոչինչ չեմ կրնար մերժել կնոջ մը որ սանկ ձեւ մը ունի խնդրելու ընդունեցի առաջարկը... այդ իրիկուան գլխիցս հարանիքին երթալու համար։

Սանդուխներէն վար կ'ելլանք։

Քանի մը պարոններ, որոնք անպատճառ կամ թաղականի քանտատցու էին և կամ աղջատախանամի անդամ, գէթ իրենց չարժուձեւերէն այնպէս հեռուցուցի։ Մեզ վեր հրամցուցին, վերը վարը տնագին թոհ ու բոհ մը, Բաբելոնեան աշտարակ մը մէկ խօսքով, որ պատեհութիւնը կ'ունենաս տեսնելու ամէն ինչ և... ոչինչ։

Սալոն մը կը մտնանք, ուր տեղ homme de boie մը կատարեալ պազարիւնութիւնով կը պօռայ. — Տէր և Տիկին Բ. Լուսթիւնեան...։

Մեր մականունին Լուսթիւն ըլլալէն թէ՝ ուրիշ պատճառի մը համար, լաւ մը չկրցի հասկնալ. ներկաները ամբողջը մէկ ձայներնին վար քաշեցին, խօսվտուքները պահ մը դադրեցան... ու հարիւրաւոր աչքեր — որոնց մէջ ամէն տեսակը կար, թեկեալ ապուչն մինչեւ... գերազը մեր վրայ դարձան իրր թէ սպասաւորը Տէր և Տիկին Իւմպէռ ծանուցած ըլլար։

Որովհետեւ իմ խելապատակիս ըմբռնածին ու «Մանզումէ»ի արաքին լուրերուն համաձայն, միայն Իւմպէռները կրնան այդ տեսակ... դարասկզբիկ հետաքրքրութիւն մը պատճառել նոյն իսկ եթէ այդ հետաքրքիրները Ռնոփրիոններ, Փարիներ, Հոռորներ... անգամ ըլլան։ Ամէն մարդ մեզմով կը զբաղի, սկսեալ մեր հագած հագուստէն ու կօշիկներու կոճակներուն գոյնէ մինչեւ... ուր որ կ'ուզէք։

Հմտերութեանս վաճառատունը անանկ հռչակուելու վրայ էր, ու կամաց կամաց... բարութեանս սահմաններուն կը մօտենայի, երբ տան տիկինը իր costume·parisienով եկաւ իր յարգանքները մատուցանել... մեր նոր հագուստներուն, և աղաչեց որ ներողամիտ գտնուինք... և աչք գոցենք ըլլուիք պակասութիւններուն։

Ներողութիւն խնդրելու ձեւ մը կայ որուն շատ հաւնած եմ, և առնտրուին ալ այդ կ'ուզէն էր... որով չկրցի իմ հիացումս զսպել... ձեռքի սեղմումով մը։

Ուշ հասած էինք. «Առեալ զձեռն Եւայի և տուեալ ի յայն Ադամայ» խորհրդաւոր արարողութիւնը, որ երկու խոյր Այոներով կը վերջակետի, լմնացած էր։

Բան մը որ այդ իրիկուն զգացած հաճոյքներուս միակ և վերջինը եղաւ։

Գլխի ցաւ մը պակսեր էր և ասիկա ինծի պէս նեղսիրտ մարդու մը համար քիչ մը քիչ... բարեբաղդութիւն չէր։

Մեր տիկինը առանց ինծի խորհուրդ հարցնելու և քիչ մըն ալ ուրախութիւնով — անօրէ՛նը — չուտ մը բաժնուեցաւ ինձմէ, երթալ խառնուելու համար իրեն հասակակից և... սեռակիցներու հետ։

Ճգնաժամս կը սկսէր։ Շուրջս չորս կողմս կը նայէի ու չէի կրնար ընտրութիւն մը ընել այս կամ այն խումբին խառնուելու համար։ Ձիշդ ինտոր որ պիտի չուարէի երբ... տեսակաւոր համադամիներով լեփ լեցուն սեղանի մը գլուխը գտնուէի։ Վայրկեան մը մտածեցի.

Որդուս տուած էի և հինգ զգայարանքներս համախորհուրդ դիմեցին այն խումբին, ուրտեղէն ականջիս կինոգրական խօսքեր եկած էին։

Տասներկու մոմով և քանչչորս լապտերով փնտռածս էր։

Եւ ասիկայ ինծի պէս հետաքրքիր մարդու մը համար մեծ, չա՛տ մեծ բարեբաղդութիւն մըն էր։

Ամէն մարդ բան մը կը պատմէր և ամէն մարդ ալ բերանաբաց մտիկ կ'ընէր այդ պատմուած բանը։

Մէկը կը պատմէր թէ՝ հիմակուան գրական — անխուսափելի — հրապարակը... շատ պաղ զաւակ — մեր ենովք Արմէնին ճիր ճիշտ որակակցով — վիճակի մը մատնուած էր, և կ'առաջարկէր որպէս զի հանգանութեամբ վաստաններ գրուին քանի մը լրագիրներու սիւնակներուն մէջ։

Առաջարկութիւնը հիանալի էր... և դարասկզբիկ։

Ոմ ըսաւ որ միմիայն Ծանքիները կրնան առանկ խորհուրդներ յղանալ։

Ես կ'ըսեմ և կը հաստատեմ թէ, չատ հեղ հանդիպած եմ... այն տեսակ գաղափարներու, որոնք հոգ չէ թէ ըլլան ... կոնսոլիոններու թէ Ցարանսաւաներու, Ֆրիգորներու թէ... Ցան Հէներիներու, Ճակոբճաներու թէ... Մարքանիներու, Օնանկ Զիքթէ-Մարքֆներու... թէ Խնուսցի Աւետարներու, գլխուն մէջ կը բաւէ որ իր տեսակին մէջ սոխենալ ըլլայ ան... ու մնացեալը հոգ մի ընէք։

Ուրիշ մը որ ապահովաբար կինոներու օրսորդութեան արհեստը կը փորձէր, անէքդոտներ կը պատմէր իր կեանքէն, և ես որ չափազանց կը սիրեմ այդ տեսակ կնկան պատմութիւններով համեմուած իրողութիւններ լսել, բերանաբաց մտիկ կ'ընէի։

Ամէն մարդ իր մարմին ու հոգին կորսնցնելու համար ընդունած պիտի ըլլայ, երկնային աստասիրութենէն, եօթը քրէական մեղքերն մէկը, եթէ արդէն ընդունած չէ, իմ մեղքս ալ չափազանց... կնամալ ըլլալու էր։ Չկայ ուրիշ միոց մը որ այս մասին ինձի մխիթարէ, թէեւ այդ ուրիշ միոցներուն ամէնէն պատուական տեղն իսկ գտնուիմ։

Պատմուածը կիւսի ճշմարիտ վէպ մըն էր։

Կը պատմէր թէ կին մը կար որ իրեն չատ համակիր էր, անանկ որ անցեալ օր երեկոյթի մը մէջ ի նշան իր սիրոյն լուսանկարը սահնցուցած էր ձեռքին մէջ։ Զքնաղ կին մը էր, կ'ըսէր, իր նոր սիրուհին, այն խոլ էակներէն մէկը, որոնց մարքն անգամ տարօրինակ խորհուրդներ կ'անգնին։ այն էակներէն մէկը որ մեզի մեզքի մէջ խորթելու համար միայն կը ծնին։

Մտիկ կ'ընէի բայց կը խորհրդածէի ալ։

Արեւի պէս պայծառ էր թէ մարդը կը ստէր, բայց այնքան եռանդով և հաստատամտութեամբ կը ստէր որ դիւրին էր գուշակել թէ՝ իր սուտը չպիտի ուրանար։

Բայց լուսանկար մը կար, կ'ըսէր խօսակիցս, և այս լուսանկարն ալ խոշորկեկ սուտ մը ըլլալու էր, զոր ամենայն վստահութեամբ ինծի կեսցնել կը ջանար։

Մեր խմբակէն ես ու խօսակիցս միայն մնացած էինք, մինչդեռ միւսները՝ քամեամ չաղակրտուտմով մը՝ ականջ խլացնելու և գլուխ ճաթեցնելու գործը կը դիւրացնէին, այնքա՛ն բարձրաձայն որ ի ծնէ խուլերն անգամ լսել պիտի սիպուէին... հրաչքով։

Սրտին ոգեւորութիւնը միեւնոյն ատիճանին վրայ էր, և կը տեսնէի իմ անզուգական կէսս, որ աչքերը իմ գտնուած տեղս պիլ յառած ինծի կը նայիր...։

Ինչ երջանիկ եմ եղեր, ասանկ պաշտելի ու միշտ ինծի մտածող կին մը ունենալուս համար։

Ա՛ստ՛չոր երջանիկ եմ։

Բայց խոսակիցս դեռ պատմել կ'ուզեր ու օձիքս թող տալու երբեք արամադրութիւն չունէր։

Ճանկարծ աւելի մօտեցաւ ինծի ու լուսանկար մը հանելով գրպանէն ինծի երկնցուց ու,

—Տե՛ս, ինչ հիանալի և ինչ ալ շիք կին մըն է... ապահովաբար պիտի նախանձիս այս յաջողութեանս վրայ...

Առի լուսանկարը... դէմ դիմաց եկայ անգուգական... կնոջս հետ որ կը ժպտէր մեանոյն։

Պատկեր...

.·.

ԲԱՐՈՑԱԿԱՆ.—Լուսանկարը քաշել մի՛ տաք... ձեր կիներուն

Բանագող Լուսթիւնեան

ԱՇԽԱՐՀԱԲԱՐ ՆԱՐԵԿԸ

ԱՒԱՐՏԵՑԱՒ

Կազմի ափսառութիւնները հազիւ երկու շաբաթէն կ'աւարտին։ Այն ատեն պիտի ծանուցանենք մեր ընթերցողներուն թէ, ի՛նչ միջոցով պիտի սանանք մեր նուէրը «Աշխարհաբար Նարեկը»։

ԱՆԳԻՐԸ

Ու եղաւ որ հարցուի թէ ի՞նչ է Ս. Սարգիս աղջիկ գողցող և պարթեւ Ս. Հայրապետը Մենծ-Գապուկ կ'ըլլա՞ն, —Ըսէք, նոր հրատարակած Անգիր Դպրութեան Բ. հատորի Դ. սեարին մէջ գրուած է։

Գին ամբողջովին՝ 25 դրուշ։

Բառատանն՝ 10 դրուշ։

Դիմել Պաղատարեան գրատուն, Սուլթանհամամ թիւ 14։

Տէր և Տնօրէն

ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ Ֆ. ԳԱՅՍԷՐԵԱՆ